

І.Р. Поліщук, к.е.н., доц.

Ю.С. Серпенінова, к.е.н., доц.

Державний університет «Житомирська політехніка»

Р.М. Фомінов, аспірант

Сумський державний університет

Інформаційне та методичне забезпечення статистичного аналізу інтенсивності надрокористування в Україні відповідно до цілей сталого розвитку у довоєнний та воєнний періоди

Встановлено, що інформаційною базою для статистичного аналізу інтенсивності надрокористування є зведена статистична інформація на основі індивідуальних статистичних даних, що містяться у Податковій декларації з рентної плати з додатками до неї. Проведено аналіз структури податкових надходжень рентних платежів до місцевих бюджетів у розрізі регіонів України за 2021 рік. З'ясовано, що найбільшу питому вагу рентних платежів як податкових надходжень місцевих бюджетів має Дніпропетровська область, а найменшу – Одеська область. Проведено групування областей за складовими рентної плати в розрізі природних ресурсів.

Лідерами щодо податкових надходжень рентної плати за користування лісових ресурсів є Житомирська область, водних ресурсів – Запорізька область, надрами загальнодержавного значення – Полтавська область, надрами місцевого значення – Київська область. Наведено розподіл областей за обсягами рентної плати за користування надрами загальнодержавного та місцевого значення. З'ясовано, що переважна більшість місцевих бюджетів має переважання сум одержаної рентної плати за користування надрами загальнодержавного значення над місцевими, окрім Київської, Тернопільської та Чернівецької областей.

Проведено групування областей України за спеціалізацією у надрокористуванні на основі місцевих бюджетів кожної області за 2021 рік. Десять областей спеціалізуються на використанні надр загальнодержавного значення. Дев'ять областей мають найбільшу питому вагу серед податкових надходжень рентних платежів за використання лісових ресурсів. Чотири області мають спеціалізацію щодо використання водних ресурсів. Пріоритетними природними ресурсами для Тернопільської області є надра місцевого значення.

Проведено оцінку рентабельності підприємств добувної промисловості і розроблення кар'єрів у розрізі регіонів у період воєнного стану. З'ясовано, що у більшості регіонів України в 2022 році більше половини видобувних підприємств були збитковими.

Ключові слова: рентні платежі; надрокористування; статистичний аналіз; методика; концепція сталого розвитку.

Актуальність проблеми. Відповідно до концепції сталого розвитку вітчизняні підприємства при організації передбаченої статутом діяльності, зокрема технології виконання бізнес-процесів постачання, виробництва, продажу, мають дотримуватися вимог до економії та поступового зменшення використовуваних природних мінеральних, водних, енергетичних, земельних та біологічних ресурсів, мінімізації утворення відходів та запобігати потраплянню викидів у навколишнє середовище. Застосування такого підходу до використання ресурсів призведе до оптимізації фактичних рентних платежів, екологічного податку, обмежить перелік необхідних для застосування природоохоронних заходів та розмір витрат на їх проведення.

Аналіз статистичних даних Державної служби статистики України про збутову політику суб'єктів господарювання добувної промисловості і розроблення кар'єрів у довоєнний і воєнний періоди [4] підтверджує значне скорочення масштабів їх діяльності в 2022 р. порівняно з 2021 р., що призвело до зменшення обсягів реалізації на 157184041,1 тис. грн, або на 25,59 %. Неповнота експлуатації діючих родовищ корисних копалин відповідно до затверджених планів видобутку та контролю за кондиційністю готової продукції може призвести до затримок бізнес-процесів підприємств, у ланцюжку яких постачальниками є видобувні підприємства, що призведе до імпортозалежності окремих видів економічної діяльності (переробної промисловості, будівництва тощо). Адаже обсяг і якість видобутих корисних копалин не будуть відповідати ДСТУ та договірним умовам між контрагентами.

Про необхідність посилення контролю за надрокористуванням свідчать дані Звіту про результати роботи Департаменту державного геологічного контролю Державної служби геології та надр України за 2022 р. [1]. На основі даних звіту встановлено, що в цілому було проведено 79 перевірок, 72 з яких (91,1 %) стосувалися видобування корисних копалин. Щодо видів корисних копалин, то 24 перевірки

з 79 (30,38 %) припадають на вуглеводні, 15 з 79 (18,99 %) – на граніт, та 14 з 79 (17,72 %) – на питні підземні води. За результатами проведених у 2022 р. 70 перевірок з 79 виявлено порушення у 88,6 % на противагу 2021 р., де порушення склали 94,1 %, що є позитивною тенденцією. Якщо розглядати адміністративно-територіальні одиниці, то найбільшу кількість перевірок було проведено у Житомирській області (14) і у Полтавській області (11).

Чинним законодавством не регламентована методика аналізу інтенсивності надрокористування, що дозволяла б встановити регіональну спеціалізацію в Україні за пріоритетними природними ресурсами, що використовуються, на основі оцінки структури податкових надходжень місцевих бюджетів.

Достовірна, своєчасна та точна інформація щодо спеціалізації регіонів у сфері надрокористування стане інформаційною базою для планування податкових надходжень, оцінки інвестиційної привабливості та прийняття рішень місцевими органами влади щодо створення сприятливих регіональних умов для розвитку бізнесу в розрізі окремих природних ресурсів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемні питання нормативно-правового регулювання діяльності підприємств у сфері надрокористування відповідно до концепції сталого розвитку, їх класифікація та підходи до оцінки ефективності досліджені в працях таких науковців, як: Я.Д. Крупка, Я.А. Порохнавець [2], О.Ю. Макаренко, Н.А. Макаренко [3], Б.Ю. Собко, О.В. Ложніков [6], І.Б. Стенічева, В.М. Ільченко, А.В. Бодок, О.К. Аблова, Г.С. Медвідь [8], І.Д. Ткаченко [9], Н.І. Ткаченко, О.В. Божанова, С.А. Мушнікова, А.С. Кербікова [10].

Крупкою Я.Д., Порохнавець Я.А. розроблено класифікацію підприємств-користувачів за видами природних ресурсів (лісопромислові, гірничодобувні, водозабірні, сільськогосподарські, санаторно-рекреаційні); за способами використання природних ресурсів (видобувні, заготівельні, переробні, рекреаційні); за характером користування природними ресурсами (первинні користувачі, вторинні користувачі); за місцем у природно-продуктивній вертикалі (користувачі необроблених природних ресурсів, користувачі оброблених природних ресурсів) [2, с. 9]. Запропонована науковцями класифікація враховує ресурсну спеціалізацію підприємств, що визначає організацію обліку нарахування рентної плати за користування відповідними природними ресурсами, земельного податку, орендних платежів та інших податків.

Ткаченко Н.І., Божанова О.В., Мушнікова С.А., Кербікова А.С. вважають, що основними вадами, що притаманні законодавчому регулюванню надрокористування в Україні, є: а) порядок користування надрами в основному здійснюється на умовах розподілу продукції відповідно до укладеної угоди між суб'єктами (державою та інвестором), коли одна сторона (держава) доручає іншій стороні (інвестору) на визначений термін проведення пошуку, розвідки та видобування корисних копалин на визначеній ділянці (ділянках) надр та ведення пов'язаних з угодою робіт, а інвестор зобов'язується виконати доручені роботи за свій рахунок і на свій ризик з наступною компенсацією витрат й отриманням плати (винагороди) у вигляді частини прибуткової продукції [10, с. 85]. Науковцями порушено важливе питання нормативно-правового регулювання діяльності видобувних підприємств на умовах розподілу продукції відповідно до укладеної угоди між суб'єктами.

Макаренко О.Ю., Макаренко Н.А. стверджують, що у галузі забезпечення екологічної безпеки під час видобутку корисних копалин дуже гостро стоїть проблема забезпечення екологічної безпеки у ході здійснення надрокористувачами їхньої діяльності, побудови збалансованої системи правових та організаційних аспектів відповідної діяльності. Слід підкреслити, що поняття «екологічної безпеки» у ході проведення діяльності з видобування корисних копалин має багатоаспектний характер і не обмежується лише забезпеченням екологічної безпеки геологічного середовища, натомість це поняття пов'язане з екологічною безпекою земельних ресурсів, підземних вод, атмосферного повітря (в окремих випадках), а тому і безпосередньо з конституційним правом на безпечне для життя та здоров'я навколишнє природне середовище [3, с. 77–78]. Науковцями досліджено екологічний аспект діяльності підприємств у сфері надрокористування, її вплив на вичерпність природних ресурсів та можливість відновлення їх запасів, а також відповідність фактично одержаних натуральних обсягів викидів та відходів гранично допустимим нормам.

Ткаченко І.Д. зауважує на тому, що навіть завершення експлуатації конкретної ділянки родовища корисного компонента може відбуватися не внаслідок його повного вичерпання, а з урахуванням кон'юнктури ринку та оцінок доцільності чи недоцільності подальшої експлуатації в конкретний момент за певних умов техніко-технологічного складника процесу виробництва та техніко-економічних параметрів експлуатації ділянки. Цілі формування стратегії рентоорієнтованої поведінки у сфері надрокористування зачіпають не тільки отримання ренти, але стосуються також раціонального та екологічно-безпечного надрокористування, видобутку та максимально можливого вилучення корисного компонента з видобутої сировини, раціонального використання природних ресурсів, а також (опосередковано) пов'язані з соціальною політикою держави, системою відтворення і використання трудових ресурсів [9, с. 130]. Автором розкрито специфіку діяльності видобувного підприємства в

умовах зміни попиту споживачів та необхідність розробити дієву маркетингову політику для формування оптимальних графіків видобутку на родовищах та повноти збуту готової продукції.

Собко Б.Ю., Ложніков О.В. вважають, що для ефективної та безперебійної роботи гірничодобувних підприємств важливе врегулювання на законодавчому рівні питань стосовно:

- подолання проблеми «сплячих ліцензій»;
- запровадження міжнародної оцінки запасів (SPE-PRMS, JORC), що сприятиме прискоренню робіт з оцінки та вивчення родовищ, в тому числі стратегічних для держави, залучення міжнародних інвесторів у видобувну галузь;
- скасування інституту гірничих відводів (гірничий відвід не вирішує ніяких питань, він просто дублює функції спеціального дозволу на користування надрами та проекту розробки родовища – це зайвий інструмент державного регулювання, який не дає змоги контролювати повноту розробки ділянки надр та не є інструментом дотримання безпеки під час здійснення гірничих робіт;
- розробки та прийняття нового Кодексу про надра України. Новий Кодекс про надра стане основною рушійною силою для реформування сфери надрокористування [6, с. 24–25]. Авторами порушені питання відповідності чинному законодавству ситуації, коли немає діяльності активних видобувних підприємств за наявності всіх дозвільних документів та наявна втрата потенційних планових податкових надходжень при цьому державою.

Стенічева І.Б., Ільченко В.М., Бодюк А.В., Аблова О.К., Медвідь Г.С. стверджують, що у такій фінансовій діяльності сприятливими є фактори стримування провадження результативних заходів:

- порівняно низький рівень грошової відповідальності власників підприємств за антиекологічні наслідки господарювання;
- поширене лобіювання відповідальності в заходах покарання ухваленими Законами та постановами Кабінету Міністрів України;
- слабка карна функція платежів за шкоду довкіллю;
- слабкі впливи міської влади на проведення суб'єктами господарювання природоохоронних заходів та ін. [8, с. 113].

Однак, незважаючи на багатовекторність досліджень науковців та їх значні напрацювання щодо оцінки діяльності підприємств у сфері надрокористування, немає єдиного підходу до оцінки інтенсивності надрокористування суб'єктами господарювання в період воєнних дій.

Метою дослідження є розробка методики статистичного аналізу інтенсивності надрокористування суб'єктами господарювання в Україні в період воєнних дій.

Викладення основного матеріалу. Метою статистичного аналізу інтенсивності надрокористування є встановлення регіональної спеціалізації щодо використання природних ресурсів на основі визначення структури та динаміки податкових надходжень рентної плати до місцевих бюджетів у межах кожної області та за видами ресурсів в цілому по Україні.

Суб'єктами статистичного аналізу інтенсивності надрокористування є Державна служба геології та надр України, Міністерство фінансів України, регіональні Головні управління статистики, інші органи державної влади та місцевого самоврядування, науково-дослідні установи, суб'єкти господарювання щодо надрокористування тощо.

Можна виокремити такі об'єкти статистичного аналізу інтенсивності надрокористування в Україні відповідно до цілей сталого розвитку: види природних ресурсів (водні і лісові ресурси, надра загальнодержавного і місцевого значення, інші).

Основними завданнями статистичного аналізу інтенсивності надрокористування в Україні відповідно до цілей сталого розвитку є:

- 1) охарактеризувати місце рентної плати серед всіх податкових надходжень у місцевих бюджетах України;
- 2) провести групування областей за складовими рентної плати в розрізі природних ресурсів;
- 3) визначити розподіл областей за спеціалізацією щодо користування надрами загальнодержавного та місцевого значення;
- 4) визначити спеціалізацію областей України щодо надрокористування;
- 5) оцінити співвідношення прибуткових і збиткових видобувних підприємств у розрізі регіонів.

Для проведення статистичного аналізу інтенсивності надрокористування необхідна інформація про податкові надходження у вигляді рентної плати та плати за використання інших природних ресурсів до місцевих бюджетів України у розрізі регіонів, оприлюднена Міністерством фінансів України.

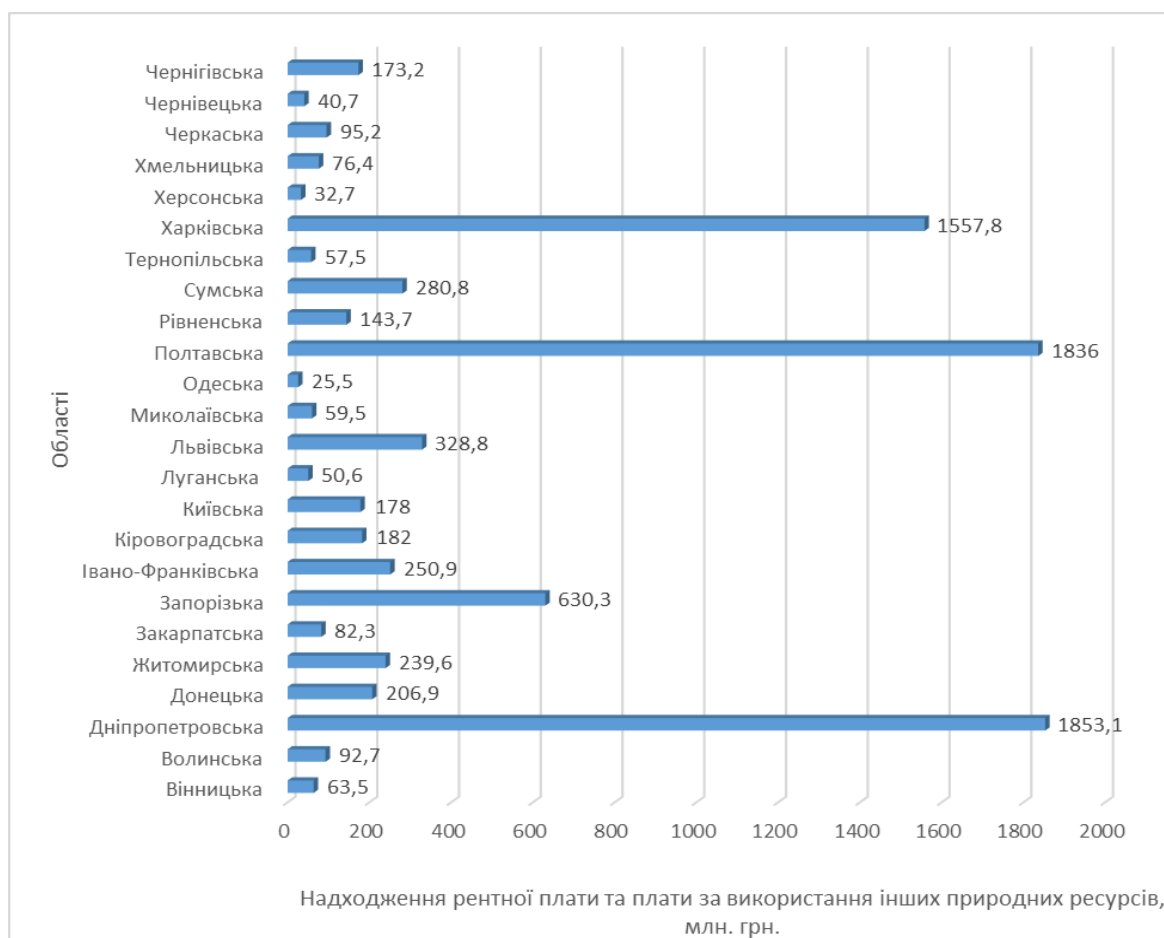
Інформаційною базою для статистичного аналізу є зведена статистична інформація на основі індивідуальних статистичних даних, що містяться у Податковій декларації з рентної плати з додатками до неї (користування надрами для видобування корисних копалин; користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин; користування радіочастотним ресурсом України; спеціальне використання води; за спеціальне використання лісових ресурсів; за транспортування нафти і

нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України).

Податкова декларація з рентної плати містить інформацію про податкове зобов'язання суб'єкта господарювання з рентної плати за звітний період.

Вважаємо за доцільне проводити аналіз структури податкових надходжень місцевих бюджетів у результаті надрокористування для встановлення регіональної спеціалізації в Україні за пріоритетними природними ресурсами, що використовуються, за такими етапами: 1) оцінка структури податкових надходжень рентних платежів до місцевих бюджетів у розрізі регіонів України; 2) групування областей за складовими рентної плати в розрізі природних ресурсів; 3) розподіл областей за обсягами рентної плати за користування надрами загальнодержавного та місцевого значення; 4) групування областей України за спеціалізацією у надрокористуванні; 5) оцінка рентабельності підприємств добувної промисловості і розроблення кар'єрів у розрізі регіонів.

Податкові надходження рентних платежів до місцевих бюджетів у розрізі регіонів України у 2021 р. наведено на рисунку 1.

Джерело: побудовано на основі [7]

Рис. 1. Регіональний розріз податкових надходжень до місцевих бюджетів сум рентної плати та плати за використання інших природних ресурсів у 2021 р.

У 2021 р. найбільшу питому вагу рентних платежів як податкових надходжень до місцевих бюджетів має Дніпропетровська область 1853,1 млн грн (21,70 %), а найменшу – Одеська 25,5 млн грн (0,3 %).

На основі даних місцевих бюджетів України у розрізі регіонів групування областей за складовими рентної плати (не враховуючи плату за використання інших природних ресурсів) у 2021 р. наведено в таблиці 1.

Розподіл областей за обсягами рентної плати у 2021 р.

Область	Рентна плата								Разом, млн грн
	за спеціальне використання лісових ресурсів		за спеціальне використання води		за користування надрами загальнодержавного значення		за користування надрами місцевого значення		
	млн грн	ПВ, %	млн грн	ПВ, %	млн грн	ПВ, %	млн грн	ПВ, %	
Вінницька	27,3	2,70	19,1	2,84	15,7	0,24	1,2	0,66	63,3
Волинська	77,1	7,64	4,2	0,62	9,2	0,14	2,3	1,26	92,7
Дніпропетровська	1,1	0,11	96,9	14,42	1746,6	26,23	7,4	4,05	1852,0
Донецька	0,8	0,08	53,6	7,98	141,2	2,12	10,0	5,48	205,6
Житомирська	162	16,04	9,7	1,44	65	0,98	2,9	1,59	239,6
Закарпатська	64,4	6,38	7,4	1,10	10,0	0,15	0,4	0,22	82,3
Запорізька	0,1	0,01	119,8	17,82	507,6	7,62	2,0	1,10	629,5
Івано-Франківська	64,9	6,43	10,6	1,58	172	2,58	3,4	1,86	250,9
Кіровоградська	8,8	0,87	22,5	3,35	149,3	2,24	0,7	0,38	181,4
Київська	69,8	6,91	56,8	8,45	12,3	0,18	38,5	21,10	177,5
Луганська	8,5	0,84	13,5	2,01	28,0	0,42	0,5	0,27	50,6
Львівська	53,8	5,33	33,3	4,95	213,9	3,21	27,7	15,18	328,7
Миколаївська	0,2	0,02	43,0	6,40	8,3	0,12	7,8	4,27	59,2
Одеська	0,6	0,06	11,6	1,73	5,0	0,08	3,3	1,81	20,5
Полтавська	23,9	2,37	17,5	2,60	1782,5	26,77	11,3	6,19	1835,2
Рівненська	102,8	10,18	19,0	2,83	18,7	0,28	3,2	1,75	143,7
Сумська	69,7	6,90	6,9	1,03	199,9	3,00	4,3	2,36	280,8
Тернопільська	10,6	1,05	4,1	0,61	4,9	0,07	37,9	20,77	57,5
Харківська	42,6	4,22	29,9	4,45	1477,9	22,20	7,1	3,89	1557,5
Херсонська	0,8	0,08	21,8	3,24	6,3	0,10	1,6	0,88	30,4
Хмельницька	34,8	3,45	18,9	2,81	18,3	0,28	4,4	2,41	76,4
Черкаська	51,8	5,13	32,2	4,79	8,4	0,13	0,9	0,49	93,3
Чернівецька	27,9	2,76	7,6	1,13	2,5	0,04	2,6	1,42	40,7
Чернігівська	105,5	10,44	12,2	1,82	54,4	0,82	1,1	0,61	173,2
Разом	1009,8	100	672,1	100	6657,9	100	182,5	100	8522,3

Джерело: власна розробка на основі [7]

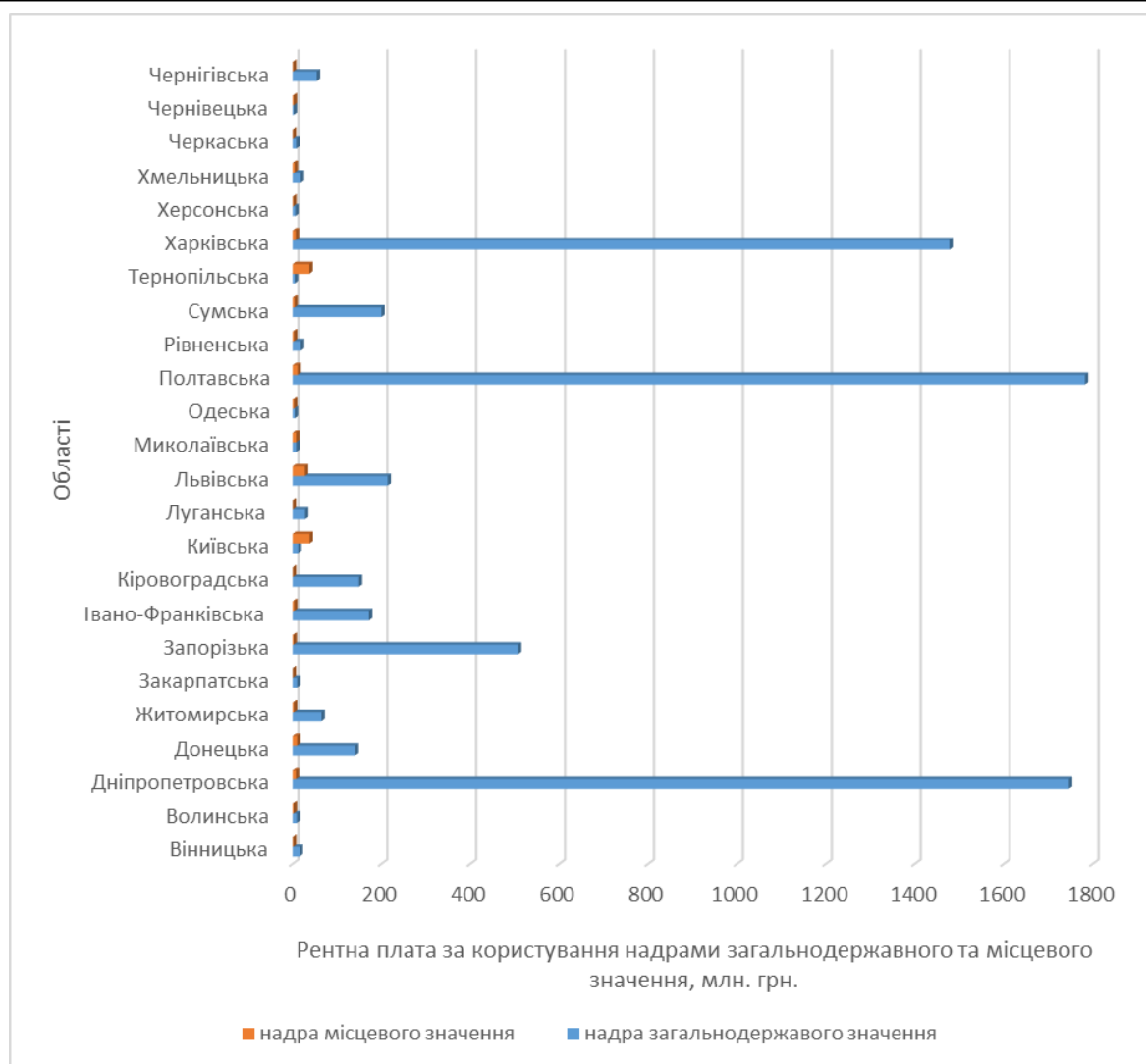
Щодо використання лісових ресурсів, то найбільше рентної плати одержано Житомирською областю – 16,04 %, Чернігівською – 10,44 % та Рівненською – 10,18 % (від загального розміру за всіма місцевими бюджетами), а найменше Запорізькою – 0,01 %.

Щодо використання водних ресурсів, то найбільше податкових надходжень у формі рентної плати за використання цього виду ресурсів одержано Запорізькою областю – 17,82 %, Дніпропетровською – 14,42 %, Київською – 8,45 %, а найменше Тернопільською – 0,61 %.

Щодо рентної плати за користування надрами загальнодержавного значення, то лідерами серед всіх регіонів є Полтавська область (26,77 %), Дніпропетровська область (26,23 %) та Харківська область (22,20 %), найменші обсяги діяльності за використання цього виду природних ресурсів припадають на Чернівецьку область (0,04 %).

Щодо рентної плати за користування надрами місцевого значення, то лідерами серед всіх регіонів є Київська область (21,10 %), Тернопільська (20,77 %) та Львівська (15,18 %), найменші обсяги діяльності за використання такого виду природних ресурсів припадають на Закарпатську область (0,22 %).

Розподіл областей за обсягами рентної плати за користування надрами загальнодержавного та місцевого значення за 2021 р. наведено на рисунку 2.

Джерело: побудовано на основі [7]

Рис. 2. Розподіл областей за обсягами рентної плати за користування надрами загальнодержавного та місцевого значення у 2021 р.

Більшість (21 з 24) місцевих бюджетів мають переважання сум одержаної рентної плати за користування надрами загальнодержавного значення над місцевими, окрім Київської, Тернопільської та Чернівецької областей. Групування областей України за спеціалізацією у надрокористуванні у 2021 р. наведено в таблиці 2.

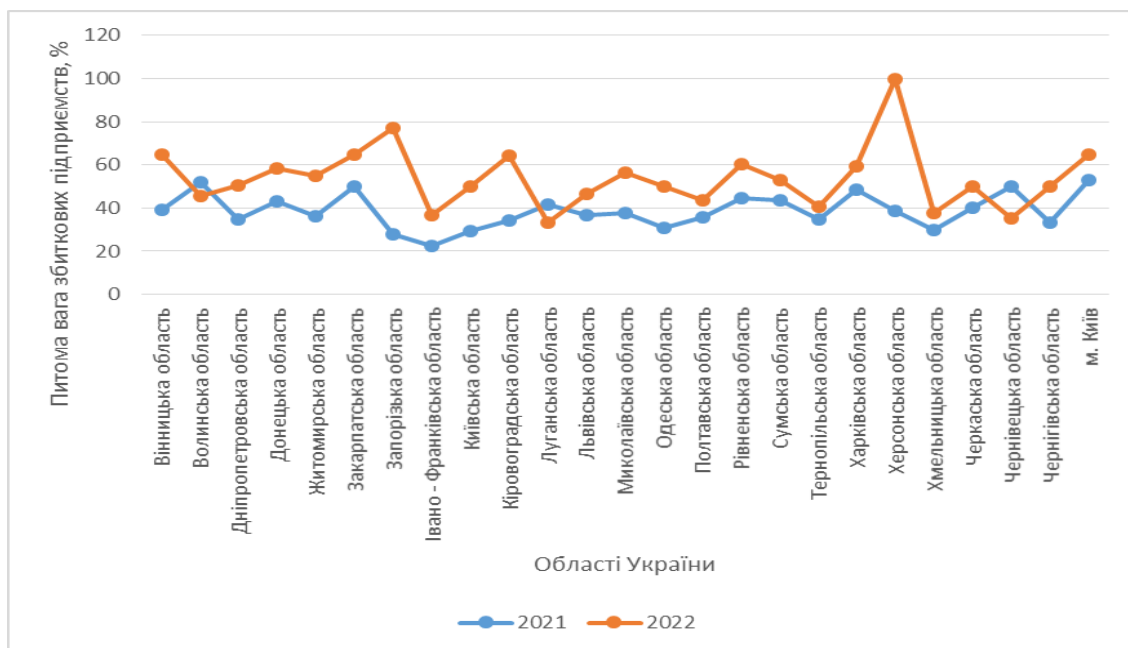
Таблиця 2

Групування областей України за спеціалізацією у надрокористуванні у 2021 році

№ з/п	Вид	Області, які мають домінуючий напрям надрокористування	Кількість областей, од.
1	Лісові ресурси	Хмельницька, Черкаська, Чернівецька, Чернігівська, Вінницька, Волинська, Житомирська, Закарпатська, Рівненська	9
2	Водні ресурси	Київська, Миколаївська, Одеська, Херсонська	4
3	Надра загальнодержавного значення	Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Івано-Франківська, Кіровоградська, Луганська, Львівська, Полтавська, Сумська, Харківська	10
4	Надра місцевого значення	Тернопільська	1
Разом			24

Джерело: власна розробка

10 областей з 24 мають найбільшу питому вагу у загальній сумі рентної плати та плати за користування інших ресурсів, а саме рентну плату за користування надр загальнодержавного значення. Пріоритетними природними ресурсами для Тернопільської області є надра місцевого значення. Розглянемо існуючу тенденцію щодо кількості збиткових видобувних підприємств серед всіх підприємств добувної промисловості і розроблення кар'єрів у розрізі регіонів за 2021–2022 рр. (рис. 3).

Джерело: побудовано на основі [5]

Рис. 3. Питома вага збиткових видобувних підприємств серед всіх підприємств добувної промисловості і розроблення кар'єрів у розрізі регіонів за 2021–2022 рр.

Отже, внаслідок повномасштабної війни в Україні в 2022 р. порівняно з довоєнним періодом за трьома регіонами спостерігається позитивна тенденція щодо скорочення частки збиткових підприємств – це Волинська, Луганська та Чернівецька області. В Херсонській області всі видобувні підприємства були збитковими у 2022 р. 50 % і більше збитковими були видобувні підприємства у 17 з 25 регіонів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Дослідження методики статистичного аналізу інтенсивності надрокористування в Україні відповідно до цілей сталого розвитку у довоєнний та воєнний періоди в регіональному аспекті дозволило одержати такі результати:

1. Статистичний аналіз інтенсивності надрокористування спрямований на визначення регіональної спеціалізації щодо використання наявних природних ресурсів відповідно до тектонічних структур, форми рельєфу, ґрунтового-рослинного покриву, кліматичних особливостей та встановлення повноти податкових надходжень рентної плати залежно від концентрації того чи іншого ресурсу в регіоні і стягування плати за його використання до обласних місцевих бюджетів;

2. Інформаційною базою для статистичного аналізу є зведена статистична інформація на основі індивідуальних статистичних даних, що містяться у Податковій декларації з рентної плати з додатками до неї;

3. На основі виокремлених суб'єктів, об'єктів та завдань статистичного аналізу інтенсивності надрокористування в Україні запропоновано таку послідовність етапів аналізу структури податкових надходжень місцевих бюджетів у результаті надрокористування:

1) оцінка структури податкових надходжень рентних платежів до місцевих бюджетів у розрізі регіонів України;

2) групування областей за складовими рентної плати в розрізі природних ресурсів;

3) розподіл областей за обсягами рентної плати за користування надрами загальнодержавного та місцевого значення;

4) групування областей України за спеціалізацією у надрокористуванні;

5) оцінка рентабельності підприємств добувної промисловості і розроблення кар'єрів у розрізі регіонів.

Розроблена методика дозволяє встановити регіональну спеціалізацію щодо надрокористування в Україні за пріоритетними природними ресурсами, що використовуються, для ідентифікації інвестиційної привабливості окремих видів економічної діяльності в кожному регіоні, та податкове навантаження щодо ресурсовикористання в межах обласних місцевих бюджетів. Перспективами подальших досліджень є удосконалення змістовного наповнення Звіту про управління за складовими природних ресурсів для повноти відображення надрокористування.

Список використаної літератури:

1. Звіт про результати роботи Департаменту державного геологічного контролю / Державна служба геології та надр України. – 2022 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.geo.gov.ua/wp-content/uploads/2023/04/zvit-pro-rezultaty-roboty-derzhheokontroliu-za-2022-rik.doc>.
2. Крупка Я.Д. Облік і контроль у видобувних галузях : монографія / Я.Д. Крупка, Я.А. Порохнавець. – Тернопіль : Крок, 2019. – 252 с.
3. Макаренко О.Ю. Правові та організаційні аспекти підвищення рівня екологічної безпеки суб'єктами надрокористування / О.Ю. Макаренко, Н.А. Макаренко // Правовий часопис Донбасу. – 2018. – № 2. – С. 77–82 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/pppd_2018_2_15.
4. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності (2010–2022) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/fin/pssg/orpsg_ek_2010_2021_ue.xlsx.
5. Питома вага підприємств, які отримали збиток, у загальній кількості підприємств, за видами економічної діяльності у розрізі регіонів за 2014–2022 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/fin/fin_rez/fin_rez_roz_reg/pv_zb_ved_14_20.xlsx.
6. Собко Б.Ю. Особливості надрокористування в умовах сучасного стану гірничовидобувної галузі України / Б.Ю. Собко, О.В. Ложніков // Збірник наукових праць Національного гірничого університету. – 2023. – № 72. – С. 16–26 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpngu_2023_72_4.
7. Бюджет України – 2021 : статистичний збірник Міністерства фінансів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.mof.gov.ua/storage/files/2_Budget_of_Ukraine_2021.pdf.
8. Проблеми сталого розвитку економіки регіонів України: еколого-економічне дослідження залізрудного надрокористування Криворіжжя / І.Б. Стенічева, В.М. Ільченко, А.В. Бодюк та інші // Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. – 2023. – № 30. – С. 107–118 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Piir_2023_30_12.
9. Ткаченко І.Д. Формування рентаорієнтованої стратегії поведінки суб'єктів та проблеми розрахунку рентних платежів у галузі надрокористування / І.Д. Ткаченко // Причорноморські економічні студії. – 2018. – Вип. 33. – С. 126–131 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_33_27.
10. Складові економічного механізму реалізації рентних відносин в надрокористуванні: міжнародний досвід та українські реалії / Н.І. Ткаченко, О.В. Божанова, С.А. Мушнікова, А.С. Кербікова // Проблеми економіки та політичної економії. – 2019. – № 1. – С. 80–88 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://nbuv.gov.ua/UJRN/pepe_2019_1_7.

References:

1. Derzhavna sluzhba heolohii ta nadr Ukrainy (2022), *Zvit pro rezultaty roboty Departamentu derzhavnoho heolohichnoho kontroliu*, [Online], available at: <https://www.geo.gov.ua/wp-content/uploads/2023/04/zvit-pro-rezultaty-roboty-derzhheokontroliu-za-2022-rik.doc>
2. Krupka, Ya.D. and Porokhnavecs, Ya.A. (2019), *Oblik i kontrol u vydobuvnykh haluziakh*, monohrafiia, Krok, Ternopil, 252 p.
3. Makarenko, O.Iu. and Makarenko, N.A. (2018), «Pravovi ta orhanizatsiini aspekty pidvyshchennia rivnia ekolohichnoi bezpeky subiektamy nadrokorystuvannia», *Pravovyi chasopys Donbasu*, No. 2, pp. 77–82, [Online], available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pppd_2018_2_15
4. *Obsiah realizovanoi produktsii (tovariv, posluh) subiektiv hospodariuvannia za vydamy ekonomichnoi diialnosti (2010–2022)*, [Online], available at: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/fin/pssg/orpsg_ek_2010_2021_ue.xlsx
5. *Pytoma vaha pidpriemstv, yaki otrymaly zbytok, u zahalnoi kilkosti pidpriemstv, za vydamy ekonomichnoi diialnosti u rozrizi rehioniv za 2014–2022 roky*, [Online], available at: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/fin/fin_rez/fin_rez_roz_reg/pv_zb_ved_14_20.xlsx
6. Sobko, B.Iu. and Lozhnikov, O.V. (2023), «Osoblyvosti nadrokorystuvannia v umovakh suchasnoho stanu hirnychovydobuvnoi haluzi Ukrainy», *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoho hirnychoho universytetu*, No. 72, pp. 16–26, [Online], available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpngu_2023_72_4
7. Ministerstvo finansiv (2022), *Biudzhet Ukrainy – 2021*, Statystychnyi zbirnyk, [Online], available at: https://www.mof.gov.ua/storage/files/2_Budget_of_Ukraine_2021.pdf
8. Stenicheva, I.B., Ilchenko, V.M., Bodiuk, A.V. et al. (2023), «Problemy staloho rozvytku ekonomiky rehioniv Ukrainy: ekoloho-ekonomichne doslidzhennia zalizorudnoho nadrokorystuvannia Kryvorizhzhia», *Problemy innovatsiino-investytsiinoho rozvytku*, No. 30, pp. 107–118, [Online], available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Piir_2023_30_12
9. Tkachenko, I.D. (2018), «Formuvannia rentoorientovanoi stratehii povedinky subiektiv ta problemy rozrakhunku rentnykh platezhiv u haluzi nadrokorystuvannia», *Prychornomorski ekonomichni studii*, Issue 33, pp. 126–131, [Online], available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_33_27
10. Tkachenko, N.I., Bozhanova, O.V., Mushnykova, S.A. and Kerbikova, A.S. (2019), «Skladovi ekonomichnoho mekhanizmu realizatsii rentnykh vidnosyn v nadrokorystuvanni: mizhnarodnyi dosvid ta ukraïnski realii», *Problemy ekonomiky ta politychnoi ekonomii*, No. 1, pp. 80–88, [Online], available at: https://nbuv.gov.ua/UJRN/pepe_2019_1_7

Поліщук Ірина Романівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку Державного університету «Житомирська політехніка».

<https://orcid.org/0000-0002-6074-6627>.

Наукові інтереси:

- методологія стратегічного аналізу;
- обліково-аналітичне забезпечення складання інтегрованої звітності;
- облікове забезпечення розвідки та оцінки запасів корисних копалин.

Серпенінова Юлія Сергіївна – кандидат економічних наук, доцент, докторант кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку Державного університету «Житомирська політехніка».

<https://orcid.org/0000-0002-4448-3484>.

Наукові інтереси:

- інтегрована та нефінансова звітність підприємств;
- розвиток системи обліку в умовах сталого розвитку.

Фомінов Роман Миколайович – аспірант кафедри бухгалтерського обліку та оподаткування Сумського державного університету.

<https://orcid.org/0000-0002-0192-8383>.

Наукові інтереси:

- інтегрована звітність видобувних підприємств;
- організація обліку в умовах сталого розвитку.

Polishchuk I.R., Serpeninova Yu.S., Fominov R.M.

Information and methodological provision of statistical analysis of the intensity of subsoil use in Ukraine in accordance with the goals of sustainable development in the pre-war and war period

It has been established that the information base for the statistical analysis of the intensity of subsoil use is aggregated statistical information based on individual statistical data contained in the Tax Declaration on rent payments with its annexes. An analysis of the structure of tax revenues of rent payments to local budgets by region of Ukraine for 2021 was carried out. It was found that Dnipropetrovsk region has the largest share of rent payments as tax revenue of local budgets, and Odesa region has the lowest. Regions were grouped according to the components of the rent in terms of natural resources.

Zhytomyr region is the leader in terms of tax revenue from rent for the use of forest resources, Zaporizhia region for water resources, Poltava region for national importance, and Kyiv region for subsoil of local importance. The distribution of regions according to the amount of rent for the use of subsoil of national and local importance is given. It was found that the vast majority of local budgets have a predominance of the amount of rent received for the use of subsoil of national importance over local ones, except for Kyiv, Ternopil and Chernivtsi regions.

The regions of Ukraine were grouped by specialization in subsoil use based on the local budgets of each region for 2021. Ten regions specialize in the use of subsoil of national significance. Nine regions have the highest share of tax revenues from rent for the use of forest resources. Four regions have specialization in the use of water resources. Subsoil of local importance is a priority natural resource for the Ternopil region.

An assessment of the profitability of mining enterprises among all enterprises of the extractive industry and the development of quarries by region during the period of martial law was carried out. It was found that in most regions of Ukraine in 2022, more than half of the mining enterprises were unprofitable.

Keywords: rent payments; super-corruption; statistical analysis; methodology; concept of steel development.

Стаття надійшла до редакції 01.02.2024.